

Gagnnýtsla av øllum

Við størri tilvitan um, at fiskatilfeingið er avmarkað, verða nógvar royndir gjørdar úti í heimi at bota um gagnnýtsluna av bæði hjáframleiðslum og smærri fiskasløgum. Ein ávís menning er eisini hjá okkum sjálvum á hesum øki.

HELGI NOLSØE
verkfrøðingur

At ein størri partur av hjáframleiðslunum frá vanligari flakaframleiðslu, t.d. høvd og ryggir nú verða turkað til matna, er bert at fegnast um. Eisini er tað eitt stig á rættari leið, at farið verður undir at turka svartkjaft til matna. Hetta verður gjørt av P/F Faroe Marine Products í samstarvi við Norðborg.

Á nógvum økjum kunnu Føroyar tó samanberast við eitt menningarland innan fiskaframleiðslu. Vit útflyta óviðgjørda ráðvøru í stóran stíl. Nógvir ótroyttir møguleikar eru fyri størri virðisøking.

Serliga ger hetta seg galdandi innan uppsjóvarvinnuna, har meginparturin av fiskinum, sum verður

nýttur til matna, verður útfluttur sum rávøra.

At møguleikar eru fyri størri virðisøking av bæði makreli, sild og øðrum fiskasløgum, kann sjón fáast fyri søgn við at fara ein túr í ein matvøruhandil við stórum úrvali. Har eru eitt ótal av dósum við ymiskum sløgum av makreli, sild, krabbum, kræklingi og øðrum, umframt hópin av lidnum fiskarættum. Felags fyri størsta partin av hesum vørum er, at tær eru av útlenskum uppruna, og at kg-prísurin í flestu førum er rættiliga høgur. Og hvør veit, helst er ein partur av hesum vørum framleiddur úr føroyskari rávøru.

Ein stórir trupulleiki í Føroyum má sigast at vera, at vit virðismetu ikki okkara tilfeingi nóg høgt, og at vit gera alt ov lítið fyri at menna okkara framleiðslu.

Tað má sigast at vera eitt stórt framstig, at skip sum Norðborg verða bygd, og gevur framleiðslan

frá henni eisini möguleikar fyri víðari góðsking á landi. Hetta krevur tó íløgur og vitan um meira góskaða framleiðslu. Góðir möguleikar eru fyri framleiðslu av ymiskum vørum úr sildafløkum. Ymisk sløg av marineraðum sildafløkum kunnu virkast, stókt sildafløk latin í dós o.s.fr. Eisini eru möguleikar fyri framleiðslu av meir virkaðum matvørum úr svartkjaftafløkum. Nevnast kann surimi, sum kann virkast víðari til lidnar vøgur.

Innvøllir

Eitt tilfeingi, sum eisini er vert at nevna, er innvøllirnir frá feskfiskaflotanum. Serliga er tað gagnnýtsla av livrini, sum er ein ótroyttur möguleiki. Framleiðslukjarnin á Havstovuni hevur, í samstarvi við P/F Nomatek í Havn og P/F Sjagaklett í Hvalba, ment eina nýggja maskinu, sum sjálvvirkin tekur livrina. Verður rætt atborið, kann ein stórir partur av livrini skjótt fáast til høldar. Livramaskinan er í útgangsstøðinum ment til trolaraflotan, men kann sjálvsagt tillagast til bæði garna-

línu- og útróðrarflotan. Miðast eigur ímóti, at sum mest av livrini verður nýtt til matna.

Bæði toskalivur, havtaskulivur og longulivur eru væl eignað til matna. Upsalivurin verður mest nýtt til lýsi. Stór virðisøking kann fáast úr livrini, um lýsið verður reinsað og latið í hylki.

Ávísir möguleikar eru at framleiða ymiskar úrdráttir úr feskum innvølum av útróðrarfiski og alifiski. Fiskamagar verða nýttir til matna í fleiri londum. Trupulleikin við at framleiða úr innvølum er, at teir niðurbrótast skjótt av kveikum, sum eru í maganum og tarmunum. Eisini er tað sera arbeidskrevjandi, og krevur hetta helst sjálvvirkandi arbeidshættir.

Framleiðsla av súrløgu er tó ein möguleiki, men framleiðsla til matna gevur munandi hægri framleiðsluvirði.

Í Føroyum eru tvey virki, sum virka gulllaks. Tã gulllaksurin verður avreiddur, er hann ísaður og ókrudur. Hetta gevur möguleikar fyri royndarframleiðslum úr feskum

innvølum. Í Íslandi eru virki, sum framleiða smyrsl og smakkievni úr innvølunum av fiski. Her eru möguleikar fyri nissjuframleiðslum, sum kundu verði royndar á verkætlanarstøði fyrst, fyri at kanna möguleikarnar fyri lönandi framleiðslu.

Eisini er möguleiki fyri, at livurin frá gulllaksinum kann nýtast til matna.

Gagnnýtsla av vøddahjáframleiðslum

Ein framleiðsluháttur, sum er nógv kannaður seinastu árin, er so-nevndi pH skift hátturin. Ein høvuðsfyrirminur við framleiðsluháttinum er möguleikin, at skilja upployst protein frá øðrum úpploystum tilfari.

Hesin framleiðsluháttur er væl eignaður til at fáa fatur á vøddapartinum, sum situr eftir á rygginum og á høvdinum, og kann hátturin eisini nýtast til smáan, beinríkan fisk.

Hóast stórir partur av kanningunum, sum eru gjørdar av pH skift háttinum, eru gjørdar við fløkum, eru kanningar av meira samansett-

HELGI HANSEN VANN 12.500,- KRÓNUR

PETUR STEINGRUND

10. desember 2008 varð vinnarin í lutakastinum millum innkomin fiskamerkir funnin. Vinningurin var 12.500,- krónur, og vinnarin var Helgi Hansen úr Klaksvík. Helgi siglir við „Reynsmúla“, sum roynir við línu undir Føroyum. Fyrst í november 2007 fekk Helgi fatur á einum toski, sum var merktur við merki nummar 111831. Hetta var 4-6 fjórðingar norður úr Barðinum, sum liggur nær við Gásadal á Vágoyggi. Toskurin varð merktur 29. september 2007 á Mýlingsgrunninum, sum er rættliga nær við.

Lutakastið var hildið í sambandi við ein kunnandi fund á Seglloftinum á Tvøroyri, har væl av fólki var møtt. Hjalti í Jákupsstovu greiddi frá arbeiðnum hjá Havstovuni og Bogi Hansen frá gróðri undir Føroyum. Petur Steingrund greiddi frá sambandinum millum gróður og fisk. Í einum steðgi varð

lutakastið hildið, har landsstýrismaðurin í fiskivinnumálum, Jacob Vestergaard, tók tann vinnandi seðilin. Tórhallur Patursson frá landsgrannskoðanini helt eyga við, at alt gekk rætt fyri seg í lutakastinum. Tilsamans 421 fiskamerkir luttóku í lutakastinum.

um tilfari gjørdar tey seinastu árin. Nevnast kann, at framleiðsluroyndir eru gjørdar við høvdum og innvølum av laks og høvdum av upsa. Talan er um framleiðslu av proteinpulvuri, sum kann nýtast bæði til matvøru og til fóður.

Eisini eru royndir gjørdar, við at dyppa fløk og fiskabitar í upploystar proteinir. Hetta gevur hægri úrtøku.

Hvussu kunnu vit menna føroyska fiskivinnu

Tað má sigast at verða undrunarvert, at vit hava eitt fróðskaparsetur, har eingin hægri fiskivinnu-útbúgving er á skránni, tá hugsað verður um, at oman fyri 90 % av okkara útflutningi er fiskur og fiskavørur. Uppaftur meira undrunarvert er tað, tá hugsað verður um, at stórir partur av okkara útflutningi eru rávørur ella hálvvirkaðar vørur.

Ein menning av føroysku fiskivinnuni má grundast á eitt hægri

vitanarstøði, íløguhugaðan kapital og eitt miðvíst arbeiði fyri at menna nýggjar framleiðslur.

Ein gongd leið kundi verið at stovnst sett eina hægri fiskivinnu-útbúgving á master og PhD støði.

Útbúgvingin kann verða skipað sum verkætlanarrættað útbúgving, har tey lesandi í stóran mun arbeiða við fiskivinnurelateraðum verkætlanum, sum eru orðaðar í samstarvi við vinnuna.

Ein grundleggjandi partur av útbúgvingini kann vera eitt breitt útboð av fiskivinnurelateraðum skeiðum, sum antin skulu kunna takast í Føroyum ella uttanlands.

Uppkast skulu kunnað bæði lívfrøðingar og verkfrøðingar á bachelor-støði. Tann einstaki lesandi skal so í stóran mun hava móguleika fyri at samanseta sína útbúgving eftir tørvi og áhuga.

Týðandi viðleikarar í uppbygging av einari tílíkari útbúgving eru um-

boð fyri fiskivinnuna bæði á sjógv og landi, umframt framleiðarar av útgerð til fiskivinnuna.

Vinnan kann vera við til at skapa innihald í útbúgvingini við uppbygging av eini verkætlanarskrá, við móguligum verkætlanum, sum móguleikar eru fyri at arbeiða við.

Ein hægri fiskivinnu-útbúgving skal helst hava við sær, at granskað verður innan ótroyttar móguleikar, og at arbeitt verður við verkætlanum, sum hava til endamáls at menna nýggjar framleiðslur og nýggjar vinnufyrirtekur. Tað kundi verið bæði innan beinleiðis fiski- framleiðslu og framleiðslu, sum er tengd at fiskivinnuni.